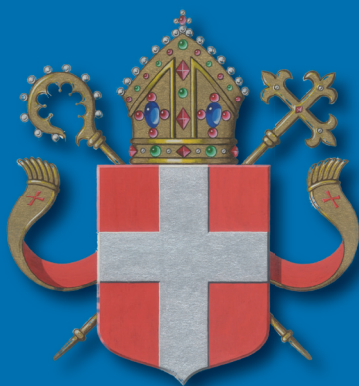

Jaarverslag
van het
Aartsbisdom Utrecht

2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Personeel en pastorale organisatie	3
2. Caritas en diaconie	5
3. Missiesecretariaat	11
4. Liturgie	12
5. Jeugd en jongeren	13
6. Catechese	14
7. Roepingenraad	15
8. Ariënsinstituut	16
9. Diakenopleiding	19
10. Permanent diaconaat	19
11. Voortgezette vorming	20
12. Bedevaarten	20
13. Memorabele gebeurtenissen	22
14. Ten slotte	38

Voorwoord

Bij dezen biedt de bisdomstaf van het Aartsbisdom Utrecht u het jaarverslag over 2017 aan. In de afgelopen jaren en ook dit jaar weer is steeds duidelijker geworden dat, teneinde in de snel veranderende maatschappelijke en kerkelijke omstandigheden de parochiële zielzorg toekomstbestendig te maken, ingrijpende keuzen nodig zijn. Deze keuzen, onder meer op het terrein van de pastorale organisatie, het personeelsbeleid, de administratie, de financiën en het gebouwenbeheer, hoe ingrijpend en pijnlijk ook, zijn natuurlijk geen doel op zich. Dit alles moet steeds ten dienste staan van het present stellen van Christus en Zijn Evangelie in liturgie en diaconie, catechese en kerkopbouw. Dit jaarverslag maakt duidelijk hoe eveneens in 2017 zowel op aartsdiocesaan niveau alsook in de parochies en de plaatselijke geloofsgemeenschappen op al de genoemde terreinen constructief en met het oog op de toekomst is gewerkt. Dit dankzij de gelovige inzet en betrokkenheid van vele gelovigen, de priesters, de diakens en de pastoraal werk(st)ers, waarvoor de bisdomstaf hen bij dezen van harte dankzegt.

Beeld van de H. Willibrord aan de gevel van Maliebaan 84.

1. Personeel en pastorale organisatie

Nadat in 2011 het traject van samenvoeging van parochies en parochiële caritasinstellingen was voltooid, is in de jaren die daarop volgden en ook in 2017 op diverse plaatsen in ons aartsbisdom opnieuw sprake geweest van verdergaande

samenwerking en fusie van parochies. Per 1 januari 2017 bijvoorbeeld werden de parochies De Verrijzenis en HH. Maria en Laurentius samengevoegd tot de parochie Maria Laetitia. Parallel aan de samenvoeging van genoemde parochies werden ook de zich daarin bevindende parochiële caritasinstellingen samengevoegd. Voorts werden in 2017 alle pastorale, bestuurlijke en administratieve voorbereidingen getroffen voor de samenvoeging per 1 januari 2018 van de parochies De Levensbron en St. Benedictus tot de nieuwe parochie H. Maria Magdalena en de samenvoeging van de parochies HH. Vier Evangelisten en St. Willibrordus tot de nieuwe parochie St. Willibrordus.

Ook in 2017 bleef het Economaat van ons aartsbisdom in gesprek met de pastoors als voorzitters, de vicevoorzitters, de penningmeesters en andere leden van de parochiebesturen over hun parochiefinanciën, gebouwenplannen, arbeidsovereenkomsten enz.. In steeds meer parochies bleek het noodzakelijk om kerken te sluiten, gelet op de afname van de financiële middelen waarover de parochies beschikten, de vermindering van het kerkbezoek en het tempo waarin de

Overzichtskartaal van kerken in het Aartsbisdom Utrecht (stand per oktober 2017)

personele omvang van pastorale teams slonk. In meerdere parochies werden daarom op basis van het stappenplan dat de bisdomstaf daartoe had opgesteld, kerken aan de goddelijke eredienst onttrokken en vervreemd, altijd in combinatie met de nodige flankerende pastorale zorg voor de gelovigen wier kerk helaas gesloten moest worden.

In de nabije toekomst zullen in ons aartsbisdom steeds meer priesters pastoor zijn van verschillende grote fusieparochies. Bovendien is duidelijk dat als gevolg van de uitstroom van personeel en de geringe financiële mogelijkheden om ontstane vacatures opnieuw te vervullen de personele omvang van de pastorale teams in hoog tempo kleiner wordt. Op afzienbare termijn zullen in de parochies priesters praktisch de enige betaalde krachten zijn. De pastoors zullen dan geassisteerd moeten worden door niet-ge salarieerde permanente diakens, catechetische medewerkers met een zending van de aartsbisschop en diaconaal assistenten, eveneens met een zending van de aartsbisschop. De bevordering van de roeping tot en opleiding van priesters en onbezoldigde permanente diakens via en onder verantwoordelijkheid van het Ariënsinstituut moet de hoogste prioriteit krijgen. In 2017 is in diverse diocesane gremia, zoals het Metropolitane Kapittel en de Priesterraad, al nagedacht over de mogelijkheden om roepingen tot het priesterschap en het onbezoldigde permanente diaconaat te wekken in de parochies. De nauwe betrokkenheid in dezen in het bijzonder van alle priesters en permanente diakens is onontbeerlijk. Ook is het van groot belang dat de pastoors, de overige leden van de pastorale teams en de parochiebesturen zo spoedig mogelijk kandidaten vinden voor de opleidingen tot catechetisch medewerker en diaconaal assistent. De bisdomstaf is allen zeer erkentelijk die zich hiervoor inspannen alsook allen die degenen die in opleiding zijn voor een ambt of dienst in de Kerk begeleiden, in het bijzonder met hun gebed.

2. Caritas en diaconie

De economie in de westerse wereld maakt weer een periode van groei door, zij het niet zo sterk als voor het begin van de

crisis in 2008. De werkloosheid daalt. Desalniettemin stijgt het aantal mensen dat langdurig arm is en ook het aantal kinderen dat in Nederland in armoede leeft neemt toe. De inkomensverschillen nemen eveneens toe. Een toenemend aantal mensen heeft een flexcontract, waardoor zij minder zekerheid hebben in hun leven en het vaak schort aan hun sociale zekerheid. Relatief veel mensen verdienen ondanks een fulltime baan te weinig voor hun levensonderhoud. De caritas en de diaconie in de Rooms-Katholieke Kerk, en dus ook in ons aartsbisdom, heeft daardoor dagelijks met langjarige armoedeproblematiek te maken. De caritasinstellingen springen vaak bij met leer- en hulpmiddelen die niet vergoed worden door de lokale gemeenten: zwemles voor vluchtelingen; reiskosten naar een middelbare beroepsopleiding voordat de studiebeurs in werking treedt; het kopen van een fiets voor een scholier; schoolreisjes voor degenen wier ouders het niet kunnen betalen; bijdragen aan Lourdesreizen voor minder draagkrachtigen. Veel gelovige mensen in de Kerk zetten zich in om hun naasten nabij te zijn en waar mogelijk hun zorgen te verminderen. Dat betreft overigens niet alleen materiële zorgen. Steeds meer parochies, parochiële caritasinstellingen en caritaswerkgroepen zetten zich tevens in voor verlichting van eenzaamheid van mensen die moeilijk sociale contacten kunnen maken. Met de veranderde zorgwetgeving blijven steeds meer mensen in hun eigen huis wonen, ondanks een toenemende behoefte aan zorg, bijvoorbeeld voor dementerenden.

De Diocesane Kerkelijke Caritasinstelling (DKCI) ondersteunt de diaconale werkgroepen, caritaswerkgroepen, besturen van parochies en parochiële caritasinstellingen alsmede pastorale teams in het ontwikkelen van beleid en activiteiten die in bovengenoemde behoeften voorzien. De helft van de tijd besteden de diocesane diaconale werkers aan de concrete ondersteuning van het werkveld caritas. De andere helft wordt besteed aan vorming en opleiding van

vrijwilligers zoals de diaconaal assistenten; het schrijven van artikelen in *Op Tocht*; het verzamelen van materiaal voor de nieuwsbrief en de website; voor overleg in het team en met het aartsbisdom. De besturen van parochiële caritasinstellingen en de caritaswerkgroepen werken gestaag en betrokken door aan hun doelen. Hun samenstelling en kwaliteit is zeer wisselend. Soms lukt het nauwelijks om geschikte nieuwe bestuurders te vinden voor een parochiële caritasinstelling, soms melden zich nieuwe jonge en deskundige bestuurders die zeer betrokken zijn op de kerkelijke caritas. Steeds meer parochies en parochiële caritasinstellingen werken samen. Niet zelden helpen *social media* om bekendheid te geven aan het werk van de caritas en incidenteel ook om nieuwe bestuurders te vinden. In de samenwerkende parochies zoeken ook de besturen van parochiële caritasinstellingen samenwerking. Dikwijls gaan zij over tot fusie of tot het vormen van een personele unie. Na de veranderingen in de sociale en zorgwetgeving weten de lokale gemeenten en welzijnsorganisaties in toenemende mate de christelijke kerken te vinden. Hulpverleners van diverse instellingen benaderen de caritas voor aanvullende zorg. De samenwerking met de wijk- en buurtteams is uitgebreid. Zoals een groot deel van Nederland ervaart ook de caritas verlegenheid rond de vraag hoe om te gaan met vluchtelingen die geen dak boven hun hoofd hebben.

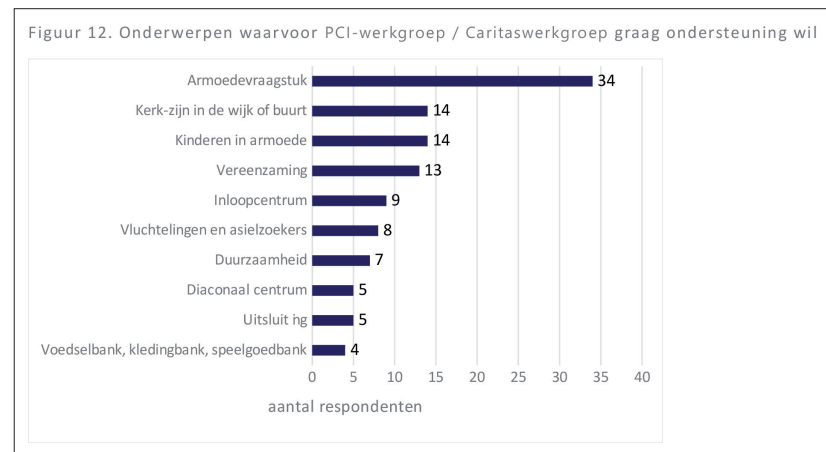

Foto: Wairimu Gitau MSF

In 2017 stelde paus Franciscus in een brief de 'Werelddag van de armen' in op de 34ste zondag van het kerkelijk jaar. Voor de eerste keer vond die plaats op 19 november. In veel parochies werd er aandacht aan besteed in bezinning en liturgie. Ook tijdens de jaarlijkse diocesane diaconale inspiratiedag op 11 oktober kwam de brief van paus Franciscus aan de orde.

Deze inspiratiedag kreeg overigens een nieuwe opzet en invulling. In het verleden verzamelden zich priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers voor ontmoeting en inspiratie. Op 11 oktober 2017 werd de diaconale inspiratiedag voor het eerst georganiseerd voor zowel de priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers alsook voor vrijwilligers die zich inzetten voor caritas en diaconie. Een veertigtal personen nam deel. Mevr. E. Kleinpenning (stafmedewerkster van het vormingscentrum van het bisdom 's-Hertogenbosch) hield een mooie inleiding over de werken van de Geest. In workshops werden goede praktijken gepresenteerd, onder meer een diaconaal platform, een inloophuis en een fietsenproject.

In 2017 voerde de DKCI een tevredenheidsonderzoek uit. Het rapport werd toegestuurd aan alle werkrelaties (voor het hele rapport zie www.dkci-utrecht.nl/wat-we-doen/). Twee punten sprongen in het oog. Een meerderheid van de mensen die aan het onderzoek meewerkte, vroeg om meer directe ondersteuning van het werkveld, om ook de toekomst van caritas en diaconie te garanderen. We kunnen constateren dat in veel parochies, wegens de uitstroom van personeel en het gebrek aan financiële middelen om vacatures op te vullen, de personele omvang van de pastorale teams afneemt. Dat heeft ook gevolgen voor het werkveld van caritas en diaconie. Op dit werkveld zijn steeds meer deskundige spelers actief,

Grafiek uit het rapport n.a.v. het tevredenheidsonderzoek

Armoede in de agrarische sector

DKCI-serie 2017: 'Gezichten van armoede'

Tijdje ik verdere onderzoek doe voor dit artikel in 'Op Tocht', laat mijn schiedvriend in september 'Verdende mij' (is vaak boer) in het artikel wordt vermeld dat Nederland in 2015 106.000 voedselbankhouders telde - iets meer dan een jaar eerder. De waarde van de eigen woning is daartoe niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

(tractor) meer prioriteit heeft dan de gemeente en dat er dit jaar voor de kinderen geen Sinterklaas is. Maar het kan altijd erger. Een bedrijfssituatie waarin het negatieve bedrijfsresultaat jaarlijks door het tekort aan de partner wordt aangevuld. Hier is het 'boeren' bijna vervormd tot een dure en onbereikbaar hobby.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

Het is dus niet meegenomen. Wel met het om spaargeld, aandelen en andere effecten en ander vermogen goed dan de eigen woning zoals grond, bedrijfspand en beleggingspand. Eventuele schulden zoals bestelplaatsen en consumptieve leningen zijn al van die vermogens afgetrokken. Het gaat dus om huishoudens die netto minimaal één miljoen euro bezitten en veruit de meeste van die huishoudens zijn te vinden in de agrarische sector: 15 procent.

komt de tentatie uit op ruim 3 ton tarwe! De schuld is 8 ton is. Onder water... en... Een praktische draai. Die draai sloeg ook toe in het leven van een varkenshouder schep. Om alle omstandigheden voor te zijn, willen ze niet gemiddeld. Volgens plan zou het bedrijf met liefde worden overgenomen door de jongste in het gezin. Maar de bank wilde de overname niet financieren. Daarmee is de oudstgevoerde en nog niet in roet voor de eerdere slechte doorgeant!

Geestelijke armoede Door alle verhalen wordt mij langzaam maar zeker duidelijk dat de geestelijke armoede misschien nog wel een groter impact heeft dan de materiële.

Bij de materiële armoede is er vaak nog een nuchtere realiserende blik. Zoals bij deze boer die niet klaagt en zich niet meer druk maakt. Hij woont met zijn moeder op het bedrijf en zo lang zijn moeder leeft, kunnen ze het niet maken. Een clausule teveroor is ingevonden in het bedrijfscontract. 'Is ze wel, als ik alleen kom te staan?' zegt hij. Of wat ik veelvuldig in enquêtes tegenkomt:

"We reddten ons wel. We hebben niet veel nodig!" Maar er is ook veel moeite. Bij de kippenboeren is 80 procent overblijfsel. Het vindt aan je. Je niet mensen afmaken. In een mal aan een noodfonds leen is. "Mijn broer moest nog op de oude boerderij. Van het beheer van de boerderij komt niet veel terecht. Hij ligt op de laatste lijnen in bed, is moe, en..." Een jonge melkveehouder die goed heerde, wilde dat vóór blijven. Tot voor kort kon en wilde hij ook bij het jonge gezin zijn. Sinds 2015 kwam hij echter om in het werk en in de regelgeving. Hij was angster meer bij zijn gezin. Dus nam hij een drastisch besluit. Hij stond zijn bestaande geleend op armoede, dat hij besloot te stoppen met het bedrijf.

Wat kunnen we doen als parochie? Het betreft de materiële armoede kan een parochie niet veel betekenen. Het is immers de vermind van de toeren. Maar in de geestelijke armoede die te maken is met de regelgeving. Het was angster meer bij zijn gezin. Dus nam hij een drastisch besluit. Hij stond zijn bestaande geleend op armoede, dat hij besloot te stoppen met het bedrijf.

Door Harry Schreinemakers, diocesaan werker foto: boerderijwoning: Jack Steghe

Op Tocht oktober 2017 • 21

ook toegeruste vrijwilligers. Voor het aartsbisdom en de DKCI is de vraag hoe de diverse spelers in het werkveld het best kunnen worden ondersteund en hoe er zowel binnen als buiten de parochie samenwerking gezocht kan worden. Een tweede punt dat om bijzondere aandacht vroeg in het tevredenheidsonderzoek door de DKCI is de armoede. Armoede kent door de tijden heen steeds een ander gezicht. In een geïndividualiseerde samenleving, waarin mensen sterker op zichzelf zijn aangewezen, is armoede niet altijd herkenbaar in groepen en wijken. De diocesane diaconale werkers lieten zich bijscholen door de heer R. van Geuns, lector armoede- en schuldenproblematiek van de Hogeschool van Amsterdam. In *Op Tocht* schreven zij een serie artikelen onder de titel 'Gezichten van armoede', over groepen mensen in armoede aan wie men niet direct denkt. In de komende tijd bezint het team zich op de wijze hoe de plaatselijke geloofsgemeenschappen nog meer kunnen worden ondersteund in de herkenning, benadering en waar mogelijk oplossing van armoede-gerelateerde problemen.

In de zomer werd de website van de DKCI vernieuwd (zie www.dkci-utrecht.nl). De informatie wordt overzichtelijker gepresenteerd. De standaardformulieren voor de PCI-besturen staan overzichtelijk bij elkaar. Op een *slider* verschijnt het

actuele nieuws dat wekelijks door het secretariaat wordt bijgewerkt. De nieuwsbrief verschijnt tien keer per jaar. Volgens het tevredenheidsonderzoek biedt de nieuwsbrief goede informatie.

Met de samenwerkingspartners verzorgde de DKCI een aantal projecten. Samen met het Katholiek Centrum voor Welzijnsbevordering Overijssel (KCWO) werd een expert meeting georganiseerd over nieuwe perspectieven op de maatschappelijke activiteiten van katholieken in caritas en diaconie in de provincie Overijssel. In het project 'Ruimte voor Anders Zijn' werkt de DKCI samen met het maatschappelijk activeringswerk.

Het tweede jaar van de opleiding tot diaconaal assistent ging van start met zeven kandidaten. Eén kandidaat moest helaas wegens persoonlijke omstandigheden afzeggen. De andere studenten werkten aan hun stage. De functie van diaconaal assistent is nieuw, dus het is voor alle betrokkenen (parochie, PCI, pastoraal team en de diaconaal assistent *in spe*) van groot belang dat het werk van deze toegeruste vrijwilligers in de parochies goed wordt geordend, ondersteund en begeleid.

Ook in 2017 was er een ontmoeting van het team van diocesane diaconale werkers met de aartsbisschop, tijdens welke de ontwikkelingen in het werkveld van caritas en diaconie werden doorgesproken. Dit jaar waren onder andere aan de orde de opvang van statushouders in de diverse parochies, de nieuwe armoede en de resultaten van het tevredenheidsonderzoek.

Het bestuur van de DKCI bezocht Groenlo. Het bestuur is begonnen met het afleggen van werkbezoeken, opdat het bestuur van dichtbij de praktijk van caritas en diaconie leert kennen. Deze keer bezocht het bestuur de kringloopwinkel van de Vincentiusvereniging, die ondersteund wordt door de PCI. Ook werd het bestuur geïnformeerd over de werkzaamheden van een project van schuldhulpmaatje: SchuldhulpOpMaat.

Nederland staat bekend als een rijk land. Voor veel mensen is het onvoorstelbaar dat er desalniettemin armoede voorkomt.

De rooms-katholieke werkers op het terrein van de caritas en diaconie in het Aartsbisdom Utrecht leggen zich niet neer bij het voorkómen van armoede en sociaal isolement. Hun verlangen en ambitie is voor de ander een naaste te zijn en om met Gods hulp die naaste zorgend nabij te blijven. Zodoende willen zij hen ook helpen te ontdekken dat God liefde is (1 Joh. 4,8).

3. Missiesecretariaat

In april 2017 heeft mevr. H.J.M. van de Bunt-Koster afscheid genomen als missiesecretaris van het Aartsbisdom Utrecht in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Zij is opgevolgd door diaken J.H. Rolfes, die werkzaamheden in het kader van het missiesecretariaat combineert met zijn taken als diocesaan diaconaal werker.

Het missiesecretariaat heeft begin 2017 enkele bijeenkomsten voor MOV-groepen georganiseerd om de stand van zaken op te maken: hoe gaat het met de vrijwilligers van MOV-groepen; waar lopen ze warm voor; hoe is de samenwerking met parochies en pastorale teams en hoe kijken de vrijwilligers naar de toekomst van MOV? Uit de gesprekken is een bescheiden rapport voortgekomen dat mede handleiding vormt voor toekomstige werkzaamheden vanuit het missiesecretariaat.

Projecten van de Vastenactie en de Adventsactie worden nog steeds met enthousiasme ondersteund door parochies. Voor veel MOV-groepen zijn dit kernactiviteiten waarvoor veel energie en tijd wordt vrijgemaakt. Ook eigen projecten worden door

Campagnefoto Adventsactie 2017

parochies en plaatselijke geloofsgemeenschappen bij de Vastenactie en de Adventsactie aangedragen voor financiële ondersteuning. Dergelijke projecten vinden vaak hun ontstaan vanuit contacten met religieuzen die afkomstig zijn uit lokale gemeenschappen en die de banden ermee hebben behouden.

Voor kleine en beginnende projecten is het Bisdomfonds een mooie gelegenheid om gedeeltelijke financiering te krijgen voor activiteiten. Projecten die vanuit het Bisdomfonds worden ondersteund, zijn afkomstig uit met name Azië, Afrika en Midden- en Zuid-Amerika. Veel van deze projecten hebben een band met parochies, plaatselijke geloofsgemeenschappen en/of parochianen uit het aartsbisdom. Menig parochiaan bezoekt dan ook zo'n project en verzekert zo dat de beschikbare gelden ter plaatse goed worden besteed.

Activiteiten op het terrein van missie, onder andere de activiteiten van fondswervende organisaties als Missio, Vastenactie en Adventsactie verschijnen ook in de diaconale nieuwsbrief van de DKCI. Ook in *Op Tocht* wordt regelmatig gepubliceerd over deze activiteiten. MOV-groepen en andere belangstellenden weten regelmatig het missiesecretariaat te vinden voor informatie en ondersteuning.

4. Liturgie

Onze aartsbisschop Willem Jacobus kardinaal Eijk, de hulpbisschoppen mgr. Th.C.M. Hoogenboom en mgr. H.W. Woorts, de vicarissen R.G.W. Cornelissen en J.G.M. Pauw en rector P. Kuipers zijn in 2017 veelvuldig in de parochies geweest voor vieringen van het Heilig Vormsel, jubilea alsook voor de vieringen van Kerstmis, het Paastriduum en zondagse vieringen. Het is verheugend om te zien met hoeveel liefde en zorg deze vieringen worden voorbereid en gedragen door parochianen.

Eén van de hoogtepunten in het liturgisch leven van ons aartsbisdom is altijd weer de jaarlijkse Chrismamis te Apeldoorn, waarbij de

vertegenwoordigers van alle parochies alsook een grote groep priesters, diakens en pastoraal werkers rond de bisschop tezamen komen voor de zegening en wijding van de HH. Oliën. Priesterstudenten zijn acoliet in deze viering. Ook vormelingen, nieuwe katholieken en vluchtelingen nemen deel en diversen hebben in deze viering een actieve rol.

5. Jeugd en jongeren

Het Aartsbisdom Utrecht moest in februari noodgedwongen afscheid nemen van de leden van Shalom, een religieuze missionaire gemeenschap uit Brazilië. De oorzaak was dat drie van de vier leden geen nieuwe verblijfsvergunningen konden krijgen als gevolg van een tussentijdse wijziging in de regelingen betreffende toelating en verblijf van vreemdelingen. Door het vertrek van de gemeenschap Shalom moest het Jongeren Platform Utrecht (JPU) het plotseling stellen zonder de inzet en het enthousiasme van Amanda en Samuel, de leden van Shalom die voor ons aartsbisdom werkzaam waren als jongerenwerkers. De leden van het JPU en ook het vormselteam dat de dagen voor vormelingen organiseert, hebben echter op zeer goede wijze de taken van Amanda en Samuel overgenomen; alle geplande activiteiten konden toch doorgang vinden, met enige extra ondersteuning van vicaris Pauw, de vicaris voor jeugd, jongeren en catechese. Gelukkig kwam al snel de benoeming van een nieuwe jongerenwerker in zicht in de persoon van de eerwaarde heer J.M. Meneses Santiago. Per 1 juli heeft hij deze taak voor 0,5 fte op zich genomen. Omdat tegelijk zijn benoeming in het basispastoraat van start ging, zijn priesterwijding voor de deur stond en aansluitend een reeds lang geplande reis naar zijn geboorteland Colombia op het programma stond, heeft het JPU feitelijk de belangrijkste organisatorische taken behartigd tot het einde van het jaar. Het echte inwerken van de nieuwe jongerenwerker kon daarna pas beginnen. We zijn het JPU dus grote dank verschuldigd. Twee ervaren leden namen dit jaar afscheid: Judith Elferink en Imke Krüs. Vijf nieuwe leden werden gevonden: Anne Kolfshoten, Colinda van Lith, Joost Hadida, Vera Janssen en Danique Regeling.

Het jaarprogramma bestond uit: het kloosterweekend (27-29 januari) bij de zusters Trappistinnen in Oosterbeek (thema: Wat beweegt je? Speuren naar Spiritualiteit); de Vormelingendag op 12 maart voor de vicariaten Arnhem en Utrecht in Amersfoort en op 19 maart voor het vicariaat Deventer in Borne met speelse aandacht voor (naam) heiligen; de Jongerenmanifestatie *Passion* op 9 april in Dijnseburg; het slotfeest op 25 juni in Dijnseburg; het openingsfeest op 24 september in Hengelo (Ov.) en het Kerstgala op 16 december in Utrecht. Voorts werd van 5-10 augustus een kinderkamp gehouden in Ermelo (met als thema 'Koning(in) voor een week') en pastoor G.J.B. Zweers organiseerde het tienerkamp 'The voice of challenge' (6-12 augustus) en een jongerenreis naar Israël (17-25 juli).

6. Catechese

Met betrekking tot de beleidssector catechese kan worden gemeld dat op 24 juni, in aanwezigheid van kardinaal Eijk, de driejarige catechetenopleiding, gestart in het najaar van 2014, werd afgerond met een presentatie van de projecten waaraan de twaalf cursisten hebben gewerkt die de catechetenopleiding hebben voltooid in hun parochie. Rector P. Kuipers van het Ariënsinstituut en mevr. T.J.M. Versteegen (diocesaan diaconaal werker en teamleider van de DKCI) werkten aan een nieuwe opzet voor de opleiding van kadervrijwilligers in ons aartsbisdom die in het najaar van 2018 van start zal gaan.

Voor de nieuwe katholieken werden in 2017 twee aansprekende activiteiten georganiseerd: Op 23 april werd,

Vormelingendag vicariaten Arnhem en Utrecht: de 'vossen' van de vossenjacht

Nieuwe katholieken bijeen in Utrecht

na een ontvangst op de Maliebaan door mgr. Woorts, het Catharijneconvent bezocht. Op 18 november vond bij de zusters Trappistinnen een dag plaats met een inleiding over spiritualiteit en mystiek door pastoor H.W.M. ten Have.

Binnen het Officium Catecheticum werd een doorstart gemaakt met de formulering van nieuwe doelstellingen.

7. Roepingenraad

De Roepingenraad van het Aartsbisdom Utrecht heeft als opdracht om in het aartsbisdom aandacht te vragen voor de roeping tot het priesterschap, het diaconaat en het religieuze leven en om het gebed daarvoor te bevorderen en te ondersteunen. Dat is in onze tijd en maatschappij geen geringe uitdaging. Het is niet alleen belangrijk om jonge mensen de aantrekkelijkheid van een leven in dienst van Christus en Zijn Evangelie voor te houden, minstens even belangrijk is het om in parochies en geloofsgemeenschappen een klimaat te helpen creëren waarin het nadenken over roeping meer vanzelfsprekend wordt. Het bezoek van Utrechtse seminaristen van het Ariënsinstituut en de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk bij gelegenheid van Roepingenzondag is daarbij een belangrijk middel. Ook in 2017 hielden de seminaristen in verschillende parochies een getuigenis van hun roeping in de Eucharistievieringen van Roepingenzondag. Daarmee krijgen zij letterlijk en figuurlijk een gezicht.

Het gebed om roepingen is van het grootste belang. De aartsdiocesane gebedskring voor roepingen heeft ongeveer 750 leden. Al deze mensen hebben toegezegd in hun gemeenschappelijk of persoonlijk gebed te bidden voor roepingen tot het priesterschap, het diaconaat en het religieuze leven. Om dit gebed te ondersteunen werd, in samenwerking met de overige Nederlandse bisdommen en de Konferentie Nederlandse Religieuzen, een mooi boekje uitgebracht met voor elke maand een speciale intentie. Daarbij werd gebruik gemaakt van teksten en overwegingen van paus Franciscus. De ervaring leert dat het gebedenboekje dikwijls wordt gebruikt bij de opening van vergaderingen in de parochie, bij de voorbeden of bij het persoonlijk gebed. Het is verheugend dat steeds vaker deze gebeden worden gepubliceerd op de website van de parochie of in het parochieblad. Voor de leden van de diocesane gebedskring was er op zaterdag 6 mei een ontmoetingsdag in Utrecht.

Ontmoetingsdag diocesane gebedskring

8. Ariënsinstituut

Het studiejaar 2016-2017 was het derde waarin het Ariënsinstituut als eigen priesteropleiding van het Aartsbisdom Utrecht functioneerde. Voor de academische vorming van de studenten werd samengewerkt met de Tilburg School of Catholic Theology (TST) en voor de studieroute op HBO-niveau met Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing (FHTL). In het voorjaar van 2017 werd de samenwerking met FHTL opgezegd en werd er in samenwerking met de bisdommen Breda en Rotterdam een eigen HBO-route (het Theologicum Johannes Paulus II) voor seminaristen

ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van het Ariënsinstituut. Seminaristen kunnen vanaf het studiejaar 2018-2019 gebruik maken van deze HBO-route.

Eveneens in 2017 werd de monumentale vergaderzaal van het Ariënsinstituut veelvuldig gebruikt door de TST en FHTL voor colleges, symposia en studiedagen. Zeker sinds beide onderwijsinstellingen zijn verhuisd naar de binnenstad van Utrecht is de samenwerking ermee geïntensiveerd.

Ook in 2017 werd op donderdagen aan de studenten van de bisdommen Breda en Rotterdam en van ons eigen aartsbisdom een stevig programma aangeboden met liturgische, spirituele en muzikale onderdelen, die specifiek zijn gericht op de priesterlijke vorming. Daarmee wordt het *curriculum* van TST en FHTL aangevuld. De goede en constructieve samenwerking met de bisdommen Breda en Rotterdam werd met dit programma voortgezet en uitgebreid.

Bij de start van het collegejaar 2016-2017 telde het Aartsbisdom Utrecht elf seminaristen. Acht van hen studeerden fulltime aan de hierboven genoemde onderwijsinstellingen en woonden op het Ariënsinstituut. Twee deden hun pastorale stage in een parochie. Een laatste seminarist studeerde aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk. Ook woonden er een seminarist van het bisdom Breda en van het bisdom Groningen-Leeuwarden op het Ariënsinstituut.

In de week van Aswoensdag hielden de seminaristen met rector Kuipers hun jaarlijkse retraite in de Norbertijnenabdij van Postel in België. De spiritueel van Rolduc, B.K. Hegge, was de retraiteleider. Het waren goede dagen van stilte en contemplatie aan het begin van de Veertigdagentijd.

Mgr. Woorts heeft in 2017 tien colleges christelijke kunst en iconografie gegeven op de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk te Hoeven. Overigens heeft hij ook in verschillende parochies van ons bisdom lezingen verzorgd over thema's uit de christelijke kunst, bedoeld om ons geloof te verdiepen.

Kardinaal Eijk heeft in het voorjaar van 2017 op Bovendonk de cursus 'Moraal van huwelijk en gezin' (24 uur) verzorgd.

Kardinaal Eijk wijdde op 6 mei in de St. Catharinakathedraal de eerwaarde heer J.M. Meneses Santiago uit Colombia tot *transeunt* diaken. Uit de twee parochies waar de wijdeling stage heeft gelopen, waren parochianen per bus naar Utrecht gereisd. Na de lunch en receptie was er een bijeenkomst voor leden van de diocesane gebedskring om roepingen.

Twee weken later, op zondag 21 mei wijdde kardinaal Eijk in de kapel van Priester- en Diakenopleiding Bovendonk in Hoeven de eerwaarde heer R.E.C. den Hartog tot *transeunt* diaken. Den Hartog volgde zijn priesteropleiding aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, een opleiding in deeltijd voor mannen die vanuit hun beroep priester of permanent diaken willen worden. Voor deze gelegenheid waren ook parochianen van de parochies waarin diaken Den Hartog werkt naar Hoeven gekomen.

In de zeer goed gevulde St. Catharinakathedraal wijdde kardinaal Eijk op 11 november de diakens Den Hartog en

Meneses Santiago tot priester. "Deze twee priesterwijdingen vinden plaats op een bijzondere dag voor de stad Utrecht: we vieren op 11 november het patroonsfeest van Sint Martinus. Hij is een voorbeeld voor elke priester en we vragen dan ook vandaag om zijn voorspraak," zo zei de Utrechtse aartsbisschop.

Ariënskring

De priesters van de 'Ariënskring' komen elk jaar op de eerste maandag in september samen voor een dag van ontspanning en ontmoeting. Dit jaar was gekozen voor een 'tweedaagse': de dertig deelnemers gingen op 4 en 5 september mee met een priesterbedevaart naar Luxemburg en Echternach. Ze vierden gezamenlijk de Eucharistie in de kathedraal van Luxemburg waar Maria, Troosteres van de Bedroefden, bijzonder wordt vereerd. De volgende dag werd de Eucharistie gevierd in de basiliek van Echternach, boven het graf van de heilige Willibrord, de patroon van ons Aartsbisdom Utrecht en van de Nederlandse Kerkprovincie. Het programma bood voorts veel ruimte voor onderling gesprek en ontmoeting, waardoor de broederlijkheid in het priesterschap werd bevestigd en versterkt.

9. Diakenopleiding

Eind 2017 werd een eerste opzet gemaakt voor een eigen diakenopleiding voor het Aartsbisdom Utrecht. De bedoeling is dat de opleiding drie jaar gaat duren en in september 2018 van start gaat.

10. Permanent diaconaat

In de Utrechtse St. Catharinakathedraal wijdde kardinaal Eijk op 9 september de eerwaarde heer A.H.A. van der Steenstraeten tot permanent diaken. Concelebranten waren onder anderen de hulpbis-

schoppen mgr. Hoogenboom en mgr. Woorts en rector Kuipers van de priesteropleiding het Ariënsinstituut. Diaken G.F.M. Hoes, bisschoppelijk gedelegeerde voor het permanent diaconaat, assisteerde. Bij deze wijding waren voorts zijn echtgenote Anita en hun zoon Ben, familieleden en collega's van de wijdeling plus een aantal permanente diakens aanwezig. Het was voor het eerst sinds 2013 dat ons aartsbisdom weer een nieuwe permanent diaken mocht begroeten.

11. Voortgezette vorming

Op 23 september en 7 oktober 2017 werd er voor permanente diakens in het Ariënsinstituut een aanvullende scholing gegeven. Het thema was 'Preken met passie' en deze tweedaagse scholing werd verzorgd door rector N.M. Schnell van de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk. De deelnemende diakens vonden het een inspirerende cursus die zeer praktische handvatten gaf voor het verzorgen van de homilie. Eind 2018 zal deze scholing opnieuw worden aangeboden voor diakens die deze cursus nog niet hebben gevolgd.

12. Bedevaarten

In 2017 werd het 100-jarig jubileum gevierd van de verschijningen van de H. Maagd Maria te Fatima. Ter voorbereiding op een bisdombedevaart naar Fatima was vanaf 4 januari een officiële replica van het beeld van Onze Lieve Vrouw van Fatima uit de Verschijningskapel van het heiligdom van Fatima enkele weken aanwezig in ons aartsbisdom. Om het beeld te verwelkomen werden in de bisschoppelijke kapel Mariavespers gevierd, met kardinaal Eijk als agens. Vanuit de kapel van het bisschopshuis is dit beeld gedurende drie maanden naar diverse parochies en kloosters gegaan, alwaar speciale Mariavieringen gehouden

werden. Ook is het beeld aanwezig geweest bij diverse Vietnamese vieringen in ons aartsbisdom.

De Nederlandse bisschoppen pelgrimeerden op 13 mei naar de Onze-Lieve-Vrouwe Basiliek in Maastricht om daar – in aanwezigheid van vele gelovigen vanuit heel ons land – de zeven bisdommen toe te wijden aan het Onbevleete Hart van Maria. Dit gebeurde tijdens een vesperviering, waarin kardinaal Eijk de agens was en de preek verzorgde. Aanleiding was de 100ste verjaardag van de eerste Mariaverschijning aan drie herderskinderen in Fatima.

Toewijding bisdommen aan het Onbevleete Hart van Maria (foto: Ramon Mangold)

Het Aartsbisdom Utrecht pelgrimeerde van 10 t/m 15 juni naar Fatima en Lissabon. Op 10 juni vertrokken bijna 100 pelgrims in twee groepen onder begeleiding van mgr. Woorts en vicaris Cornelissen naar het Portugese bedevaartsoord. Op het programma stond onder meer ook een bezoek aan het Convent van Christus in Tomar. Tevens werd Lissabon bezocht en werd daar ter ere van de H. Antonius van Padua (geboren te Lissabon) de Eucharistie gevierd.

Naast Fatima vierde ook Kevelaer een bijzonder jubileum en wel het 375-jarig bestaan van dit Maria-bedevaartoord. Vanwege de bijzonder hechte band van ons Aartsbisdom Utrecht met Kevelaer waren mgr. Hoogenboom en mgr. Woorts (de laatste tevens in zijn verantwoordelijkheid als bisschop-referent voor bedevaarten) concelebrant bij de jubileummis op 3 juni.

In eigen land was er ook een jubileumjaar en wel vanwege het 150-jarig jubileum van de heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum. Mgr. Woorts was op 29 april als bisschop-referent voor bedevaarten concelebrant in de jubileummis in het nationale heiligdom te Brielle.

Kardinaal Eijk, de hulpbisschoppen mgr. Hoogenboom en mgr. Woorts alsmede de vicarissen Cornelissen en Pauw hebben in 2017 diverse bedevaarten in binnen- en buitenland begeleid; naast het vieren van ons geloof zijn dit altijd weer mooie momenten voor persoonlijke ontmoetingen die wederzijds verrijken.

13. Memorabele gebeurtenissen

JANUARI

1 januari: Nieuwe parochie Maria Laetitia

Kardinaal Eijk voegde de parochies De Verrijzenis (Ulft e.o.) en HH. Maria en Laurentius (Doetinchem e.o.) per 1 januari 2017 samen tot één nieuwe parochie met de naam Maria Laetitia. De nieuwe parochie in de provincie Gelderland telt negentien geloofsgemeenschappen. Op 2 februari 2017, het feest van de Opdracht van de Heer of Maria Lichtmis, werd deze fusie gevierd met een pontificale Eucharistieviering in de Mariakerk in Doetinchem.

5 januari: Bisschoppen bezoeken Joods Historisch Museum

Een delegatie van de Bisschoppenconferentie met onder anderen kardinaal Eijk en mgr. Woorts (referent voor de

relaties met het Jodendom) bezocht op 5 januari het Joods Historisch Museum in Amsterdam. Het bezoek stond in het teken van de Dag van het Jodendom, die jaarlijks rond 17 januari wordt gehouden. De bisschoppen bezochten de expositie 'De glorie van het Joodse boek'.

14 januari: Diakendag over ecologische spiritualiteit

De jaarlijkse diakendag van het Aartsbisdom Utrecht op 14 januari stond in het teken van ecologische spiritualiteit en duurzaamheid vanuit rooms-katholiek perspectief. Inspiratiebron was de encycliek *Laudato si'* van paus Franciscus. Diaken P. Tolsma (bisdom Rotterdam) en diaken J.J. Schat (Aartsbisdom Utrecht) verzorgden lezingen; de dag

begon met een pontificale Eucharistieviering waarin kardinaal Eijk de hoofdcelebrant was.

23 januari: Bezoek aan Etty Hillesum Centrum in Deventer

In het kader van de jaarlijkse Dag van het Jodendom (17 januari) bezochten kardinaal Eijk, mgr. Woorts, leden van de diocesane Werkgroep Kerk en Jodendom en een aantal priesters op 23 januari Deventer. Daar gingen zij naar het Etty Hillesum Centrum en de Grote Synagoge, aansluitend maakte de groep een wandeling langs Joodse plekken in Deventer. Stilstaan bij de plaatsen waar Joden tot in de Tweede Wereldoorlog gewoond en gewerkt hebben en vervolgens afgevoerd zijn naar de concentratiekampen, maakte diepe indruk.

FEBRUARI

3 februari: Ontmoetingsdag religieuzen in Hierden

De jaarlijkse ontmoetingsdag voor religieuzen in het Aartsbisdom Utrecht vond dit keer plaats op 3 februari in Hierden. Kardinaal Eijk, mgr. Hoogenboom en de vicarissen Cornelissen en Pauw en ongeveer 40 religieuzen waren te gast bij de gemeenschap Mariëngaard en priorij De Essenburgh van de Norbertijnen.

17 februari: Gevarieerd diaconaal werkbezoek kardinaal Eijk

Kardinaal Eijk en mgr. Hoogenboom brachten op 17 februari een diaconaal werkbezoek aan de parochie H. Drie-eenheid (IJsselstein e.o.). Zij werden vergezeld door diocesaan diaconaal

werker mevr. T.J.M. Versteegen. Op het programma stonden bezoeken aan een dagopvang voor kwetsbare ouderen, een pastoraal café en de Stichting Kerken en Psychiatrie plus een rouwgroep. Het programma werd afgesloten met een ontmoeting en maaltijd met enkele Romafamilies.

23 februari: Gemeenschap Shalom verlaat Aartsbisdom Utrecht

Het Aartsbisdom Utrecht heeft noodgedwongen en met pijn in het hart afscheid genomen van de leden van de religieuze gemeenschap Shalom uit Brazilië. Door gewijzigde wet- en regelgeving inzake verblijfsvergunningen kregen drie van de vier leden van Shalom geen verlenging van hun verblijfsvergunning. De beweging had zich in januari 2013 in Renkum (Zalige Titus Brandsma parochie) gevestigd en zette zich met name in voor het jongerenwerk.

MAART

1 maart: 'De gunstige tijd': Brief voor de Veertigdagentijd

Kardinaal Eijk publiceerde een Vastenboodschap ten behoeve van de Veertigdagentijd. De tekst is gestuurd naar de parochiebesturen en de leden van de pastorale teams, met het verzoek deze zo breed mogelijk binnen de parochies te verspreiden. In zijn brief, getiteld 'De gunstige tijd', gaat kardinaal Eijk in op een goede voorbereiding op Pasen.

6-8 maart: Priesterretraite in Denekamp

Ruim 30 priesters namen van 6 tot en met 8 maart deel aan de priesterretraite van het Aartsbisdom Utrecht in Huize

Elisabeth te Denekamp. Ook kardinaal Eijk, mgr. Hoogenboom en mgr. Woorts namen deel. Retraiteleider was pater J. te Velde O.S.B. van de St. Willibrordsabdij te Doetinchem.

APRIL

4 april: Mgr. Hoogenboom bij jaarlijkse herdenking martelaren in Apeldoorn

Voor de zevende keer organiseerde Sant'Egidio Nederland op 4 april in de Onze Lieve Vrouwekerk te Apeldoorn de jaarlijkse oecumenische gebedswake voor de christelijke martelaren. Dit keer was de aartsbisschop van de Syrisch-Orthodoxe kerk, Mor Polycarpus, de *agens*. Namens het Aartsbisdom Utrecht was onder anderen mgr. Hoogenboom aanwezig.

9 april: Palmzondagviering jongeren aartsbisdom

Passion, de jaarlijkse Palmzondagviering voor jongeren uit het Aartsbisdom Utrecht, vond 9 april plaats op Dijnseburg. Daar vierden zeventig jongeren deze 'Wereldjongerendag in de bisdommen'. De dag begon met een pontificale Eucharistieviering door kardinaal Eijk, vervolgens was er een programma met ontmoeting, lezingen, workshops (onder meer van kardinaal Eijk en vicaris Pauw), aanbidding van het Sacrament en een gezamenlijke maaltijd.

12 april: Oliën gewijd tijdens Chrismamis

De Chrismamis werd dit jaar op 12 april gevierd in de Onze Lieve Vrouwekerk te Apeldoorn. Vele parochianen en tientallen priesters, diakens en seminaristen waren aanwezig. Kardinaal

Eijk zegende in deze viering de olie voor de zieken en geloofsleerlingen, alsook het Chrisma voor het doopsel, het vormsel, de priesterwijding en de consecratie van kerken en altaren. Na afloop kreeg elke delegatie vanuit de kerklocaties een setje van de drie HH. Oliën mee.

18 april: Emeriti bijeen voor jaarlijkse ontmoetingsdag

Op Dijnseburg kwam dinsdag 18 april een groep emeritus priesters en diakens van het Aartsbisdom Utrecht bijeen voor hun jaarlijkse ontmoetingsdag. Voorafgaand aan de Eucharistieviering met als hoofdcelebrant

kardinaal Eijk hadden de emeriti gelegenheid bij te praten. Na de H. Mis werd de bijeenkomst vervolgd met een aperitief en aansluitend diner.

21 april: Afscheid missiesecretaris Ina van de Bunt-Koster

Mevr. H.J.M. van de Bunt-Koster, diocesaan diaconaal werker en missiesecretaris van het Aartsbisdom Utrecht, nam op 21 april afscheid. Bij de afscheidsreceptie op Dijnseburg spraken drie mensen uit de diaconale praktijk en de missiewereld. Namens het bestuur van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling en de bisdomstaf sprak mgr. Hoogenboom een afscheidswoord.

23 april: Ontmoetingsdag nieuwe katholieken in Utrecht

Mensen in het Aartsbisdom Utrecht die in de afgelopen twee jaar toetraden tot de Rooms-Katholieke Kerk, hadden op 23 april in Utrecht een ontmoetingsdag. De deelnemers (32-82 jaar) werden in het bisschopshuis ontvangen door vicaris Pauw. Na een H. Mis in de aartsbisschoppelijke kapel vertrok de groep naar Museum Catharijneconvent, alwaar mgr. Woorts

een rondleiding verzorgde. Er was ook een ontmoetingsdag voor nieuwe katholieken op 18 november in abdij Koningsoord.

MEI

4 mei: Kardinaal Eijk en mgr. Woorts bij Dodenherdenking in Utrecht

Bij gelegenheid van de Nationale Dodenherdenking op 4 mei legden kardinaal Eijk en mgr. Woorts een krans op Het Erehof van de Utrechtse begraafplaats St. Barbara. Daar hebben vijftig Nederlandse oorlogsslachtoffers uit Utrecht en omgeving een laatste rustplaats gekregen. Ook burgemeester Van Zanen legde een krans. Mgr. Hoogenboom vertegenwoordigde het Aartsbisdom Utrecht 's avonds bij de Dodenherdenking op het Domplein en in de Domkerk.

17 mei: Aftrap vierde diocesane bedevaart naar Lourdes

Op Dijnseburg was op 17 mei de startbijeenkomst van de vierde aartsdiocesane bedevaart naar Lourdes (28 april t/m 5 mei 2018). Na een vesperviering met lichtprocessie waarin kardinaal Eijk de *agens* was, verzorgde diaken M.J. Brinkhuis een presentatie over de veranderingen die het heiligdom in Lourdes recent onderging. Vicaris Cornelissen en mevr. R. Manders van reisorganisatie VNB gaven informatie over de reismogelijkheden.

24 mei: Kardinaal Eijk ontvangt Italiaanse versie biografie Ariëns

Kardinaal Eijk nam op 24 mei de Italiaanse vertaling van de biografie over Alphons Ariëns *De liefde van Christus laat ons geen rust* in ontvangst. Hij ontving deze uit handen van auteur

pastoor H.W.M. ten Have (pastoor van de parochie Zalige Titus Brandsma), de heer J. Hinke (secretaris Ariëns Comité) en vertaler de heer R. Valk. De vertaling kan fungeren als deel van de processtukken in het kader van Ariëns' zaligverklaringsproces.

V.l.n.r. dhr. Valk, pastoor Ten Have, kardinaal Eijk, dhr. Hinke

JUNI

3 juni: Bisschopswijding mgr. C.F.M. van den Hout

Kardinaal Eijk was op 3 juni 2017 in de Groningse St. Jozef-kathedraal de hoofdconsecrator van de wijding van mgr. C.F.M. van den Hout als bisschop van Groningen-Leeuwarden.

5-6 juni: Vijftig Utrechtse pelgrims nemen deel aan Springprocessie

Onder leiding van vicaris Cornelissen en in gezelschap van diverse priesters en de seminaristen van het Ariënsinstituut vertrokken op Tweede Pinksterdag zo'n 50 pelgrims voor een tweedaagse pelgrimstocht naar het graf van de

Foto: Jan Arink

H. Willibrord in Echternach in Luxemburg, om aldaar deel te nemen aan de jaarlijkse Springprocessie. Hulpbisschop mgr. Hoogenboom en mgr. Van den Hende, bisschop van Rotterdam, sloten zich in Luxemburg bij hen aan. Kardinaal Eijk was verhinderd vanwege een vergadering van het

Voorzittersoverleg, een vergadering van kardinaal Eijk als portefeuillehouder namens de Bisschoppenconferentie voor het dossier seksueel misbruik, de voorzitter van de KNR en de voorzitter van KLOKK, de koepelorganisatie van slachtoffers van seksueel misbruik van minderjarigen.

6 juni: Kardinaal Eijk benoemd in Pauselijke Academie voor het Leven

Paus Franciscus heeft kardinaal Eijk voor een periode van vijf jaar benoemd tot gewoon lid van de Pauselijke Academie voor het Leven. Deze instelling legt zich met name toe op de wetenschappelijke bestudering van medisch-ethische kwesties. Kardinaal Eijk was eerder vanaf 2004 tot 1 januari 2017 lid van deze Academie.

18 juni: Kardinaal Simonis viert zestigjarig priesterjubileum in Utrecht

Kardinaal Simonis, emeritus aartsbisschop van Utrecht, vierde op uitnodiging van kardinaal Eijk op 18 juni (Sacramentsdag) zijn 60-jarig priesterjubileum in Utrecht. In zijn homilie tijdens de H. Mis in de St. Catharinakathedraal waarin de jubilaris hoofdcelebrant was, vertelde hij uitgebreid over zijn leven en zijn priesterroeping. Na de viering volgde een drukbezochte receptie in het nabijgelegen Academieggebouw. Kardinaal Eijk hield daar een toespraak, waarin hij kardinaal Simonis prees vanwege diens trouw aan de authentieke leer van de Kerk en het moedige getuigenis dat hij daarvan heeft afgelegd.

24 juni: Cursisten ronden opleiding tot parochiemedewerker catechese af

In het najaar van 2014 startte het Aartsbisdom Utrecht een meerjarige opleiding tot parochiemedewerker catechese.

Op 24 juni was in het Ariënsinstituut de slotbijeenkomst met kardinaal Eijk. De twaalf deelnemers die de cursus met goed gevolg hebben afgerond, kunnen van de aartsbisschop een zending ontvangen (voor vier jaar), als parochiemedewerker catechese.

28 juni: Samenstelling Priesterraad Aartsbisdom Utrecht 2017-2021

In de maanden mei en juni werden de verkiezingen gehouden voor de Priesterraad. De samenstelling van de nieuwe Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht (zittingstermijn 2017-2021) is als volgt:

Membra nata

Willem Jacobus kardinaal Eijk, voorzitter
mgr. mr. drs. Th.C.M. Hoogenboom
drs. P. Kuipers
mgr. drs. H.W. Woorts

Gekozen leden

R.G.W. Cornelissen
drs. P.F. Daggenvoorde
drs. H.W.M. ten Have

drs. J.G.M. Pauw
A.J.M. Verweij
drs. G.J.B. Zweers

Benoemde leden
J.A.C. Jansen

JULI

8 juli: Mgr. Hoogenboom co-consecrator bisschopswijding mgr. Lohmann

Vanwege de hechte band tussen het Aartsbisdom Utrecht en het bisdom Münster was mgr. Hoogenboom op uitnodiging van bisschop mgr. Genn van het bisdom Münster op 8 juli co-consecrator van mgr. Lohmann, rector van het bedevaartsoord Kevelaer, tot hulpbisschop van Münster.

12 juli: Vernieuwde website voor het Aartsbisdom Utrecht

Het Aartsbisdom Utrecht beschikt sinds 12 juli over een vernieuwde website. De vorige versie van de website was inmiddels acht jaar oud. Er is onder meer gekozen voor een ander content management systeem en ook de indeling van de website is sterk aangepast.

16 juli: Mgr. Hoogenboom viert H. Mis met Zwitserse gardisten

Mgr. Hoogenboom (zelf Vierdaagse loper) vierde op zondag 16 juli, voorafgaand aan de week van de 'Nijmeegse Vierdaagse', de H. Eucharistie in de St. Petrus Canisiuskerk aan de Molenstraat te Nijmegen. Diezelfde middag vierde hij de H. Eucharistie met elf leden van de Pauselijke Zwitserse Garde (de Guardia Svizzera Pontificia) die traditiegetrouw ook de Nijmeegse Vierdaagse lopen.

AUGUSTUS

27 augustus: Ariënsherdenking in Maarssen

In Maarssen (parochie St. Jan de Doper) vond op zondag 27 augustus de jaarlijkse Ariënsherdenking plaats. Na een korte gebedsdienst bij het graf van Alphons Ariëns was er een Eucharistieviering in de nabijgelegen H. Hartkerk. Mgr. Woorts was hoofdcelebrant tijdens de plechtigheden, waarbij ook de Utrechtse seminaristen aanwezig waren; voor hen vormt deze Ariënsherdenking de start van het nieuwe studiejaar.

SEPTEMBER

3 september: Ludgerviering in Essen-Werden met mgr. Woorts

Op de eerste zondag van september vindt traditiegetrouw in de basiliek in Essen-Werden de jaarlijkse Ludgerherdenking plaats. Hoofdcelebrant was de aartsbisschop van Paderborn, mgr. Hans-Josef Becker; mgr. Woorts en pastor J.J.M. Smits (lid van het Ludgercomité) concelebreerden. Ook vanuit de Achterhoek waren er gelovigen aanwezig. In de aansluitende feestelijke processie werd de reliekschrijn van de heilige Ludger door de straten van Werden gedragen.

10 september: Willibrordprocessie maakt geloof zichtbaar

De 15de editie van de Willibrordprocessie trok op 10 september door de Utrechtse binnenstad. Tijdens deze processie werd de reliekschrijn van de heilige Willibrord meegedragen. Onder het motto 'Geloof mag gezien worden' liepen mgr. Woorts, priesters, diakens, seminaristen en gelovigen vanaf het beeld van Willibrord op het Janskerkhof naar de St.

Catharinakathedraal. Daar was kardinaal Eijk agens van de Willibrordvespers.

21-23 september: mgr. Hoogenboom bij ontmoeting rond pastorale zorg voor migranten

Van 21-23 september was in Rome de jaarlijkse ontmoeting van nationale verantwoordelijken voor de pastorale zorg voor migranten en vluchtelingen. Zo'n vijftig vertegenwoordigers van 24 Europese Bisschoppenconferenties gingen in gesprek met elkaar en met medewerkers van de Sectie 'Migranten en Vluchtelingen' van het nieuwe Dicasterie voor de Bevordering van de Gehele Menselijke Ontwikkeling. Door de Nederlandse Bisschoppenconferentie was mgr. Hoogenboom naar deze bijeenkomst afgevaardigd.

OKTOBER

27-29 oktober: Mgr. Hoogenboom bij COMECE congres in Rome

Ongeveer 350 personen uit de Europese Unie waren van 27 tot en met 29 oktober in Rome voor het congres '(Re)thinking Europe', georganiseerd door de Commissie van Bisschoppen van de Europese Gemeenschap (COMECE) samen met de Heilige Stoel. Kerkelijke en politieke leiders (onder wie mgr. Hoogenboom) alsmede wetenschappers, vertegenwoordigers van katholieke organisaties en van andere christelijke denominaties ontmoetten elkaar. Overigens heeft mgr. Hoogenboom ook dit jaar bij diverse gelegenheden lezingen gehouden over de Katholieke Kerk en de Europese Unie, met een bijzondere aandacht voor het werk van COMECE.

(Re)thinking Europe
#eu60dialogue

30 oktober: Landgoed Dijnselburg verkocht

Het bestuur van de kerkelijke instelling Philosophicum Dijnselburg heeft, met inachtneming van alle kerkelijke voorschriften en onder begeleiding van het Hilversumse makelaarskantoor Redres, het landgoed Dijnselburg te Zeist met alle opstallen verkocht aan Stroet B.V. te Maarssen. De akte van levering is op 30 oktober notarieel verleden. Daarmee is 'Dijnselburg' na 70 jaar niet langer in kerkelijke handen. De kapel werd voor de verkoop en levering aan de goddelijke eredienst onttrokken.

NOVEMBER

2 november: Kardinaal viert Allerzielen op Utrechtse begraafplaats

Op 2 november (Allerzielen) was er om 10.00 uur in de kapel van begraafplaats St. Barbara in Utrecht een Eucharistieviering met als hoofdcelebrant kardinaal Eijk. Concelebrant was pastoor A.J. Huitink van de Salvatorparochie. Na afloop kregen de gelovigen een door de kardinaal gezegend lichtje mee om op een graf te plaatsen.

8 november: Bisdomdag in teken van paus Adrianus VI

In Deventer werd op 8 november de tweejaarlijkse Bisdomdag van het Aartsbisdom Utrecht gehouden. Deze ontmoetingsdag is bedoeld voor priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers en geestelijk verzorg(st)ers die werkzaam zijn met

een pastorale zending van de aartsbisschop. Na een H. Mis in de Broederenkerk verplaatsten de deelnemers zich naar het Titus Brandsma Huis, ook in Deventer. Aansluitend hield de heer T. Geurts, auteur van het dit jaar verschenen boek *De Nederlandse paus. Adrianus van Utrecht 1459-1523* een lezing over paus Adrianus VI.

18 november: Ontmoetingsdag nieuwe katholieken in abdij Koningsoord

Mensen in het Aartsbisdom Utrecht die in de afgelopen twee jaar toetraden tot de Rooms-Katholieke Kerk, hadden op 18 november in abdij Koningsoord een ontmoetingsdag. Daar was 'mystiek' het centrale thema. De dag startte met een Eucharistieviering in de abdijskerk. Daarna verzorgde pastoor H. ten Have (parochie Zalige Titus Brandsma) een inleiding en hield zr. Scholastica een persoonlijk verhaal. Er was ook een ontmoetingsdag voor nieuwe katholieken op 23 april in Utrecht.

23 november: kardinaal bij Ariëns-herdenking: 'kloof tussen arm en rijk groeit'

Kardinaal Eijk was de hoofdcelebrant tijdens de traditionele Ariëns-gedachtenisviering in de St. Jacobuskerk in Enschede. In zijn preek wees kardinaal Eijk op de actualiteit van de

'sociale kwestie' die in de tijd van Alphons Ariëns speelde: de kloof tussen arm en rijk groeit.

24 november: Faculteitsdag: kardinaal Eijk over gewijde theologie

In het tiende jaar van haar bestaan koos de Tilburg School of Catholic Theology (TST) de katholieke sociale leer als thema voor haar Faculteitsdag, die werd gehouden op 24 november. De lezing van prof. dr. S. Eijffinger over 'Science with a soul' werd voorafgegaan door een Eucharistieviering in de St. Catharinakathedraal te Utrecht, met als hoofdcelebrant kardinaal Eijk, die grootkanselier van de TST is. De kardinaal ging in zijn preek in op de theologie als gewijde wetenschap.

DECEMBER

1 december: Kardinaal op diaconaal werkbezoek in Twente

Kardinaal Eijk en mgr. Hoogenboom brachten op 1 december een diaconaal werkbezoek aan de Twentse parochie Maria Vlucht. Zij

werden vergezeld door de diocesane diaconale werkers mevr. L.A.M. van den Hengel en mevr. T.J.M. Versteegen alsmede pastoor A.G.M.

Monninkhof. Eerst vond op een melkveehouderij in Glane een informatieve en inspirerende ontmoeting plaats met jonge veehouders en met vertegenwoordigers van jongerengroepen en lokale boerenorganisaties. Daarna sprak de bisschoppen in het parochiecentrum 'De Jacobsschelp' te Lonneker met parochianen die betrokken zijn bij diverse diaconale activiteiten.

Ten slotte

In deze Paastijd leest de Kerk in de liturgie van de Eucharistie veelvuldig uit de Handelingen van de Apostelen, die een indrukwekkend getuigenis bevatten over het missionaire elan van de apostelen en de eerste christengemeenten. Het is veelbetekenend dat Paulus en Barnabas, als zij van hun missionaire reizen terugkeren naar Jeruzalem, de gemeente, de apostelen en de oudsten aldaar “verhaalden alles wat God met hun medewerking tot stand had gebracht” (Hand. 15, 4). Deze formulering maakt duidelijk dat het Aartsbisdom Utrecht, in al zijn geledingen gesteld voor de missionaire opdracht om het Evangelie in woord en daad te verkondigen, hieraan gehoor mag geven in het geloof dat God het eerste Woord heeft. Dat het allereerst God in Jezus Christus in kracht van de Heilige Geest is die Zijn heilsplan tot stand brengt en *dat* met onze medewerking. Dat mag in deze tijden voor allen die zich op welke wijze dan ook met ons aartsbisdom verbonden weten een blijvende bron van troost en bemoediging zijn. Vragen wij op voorspraak van de Heilige Maagd Maria en van de H. Willibrord om Gods rijkste zegen over die medewerking waartoe de Heer ons telkens weer roept.

Utrecht, 3 mei 2018

op het Feest van de Heilige Filippus en Jacobus, apostelen

Mgr. mr. drs. Th.C.M. Hoogenboom
Hulpbisschop van Utrecht
Vicariss-generaal

www.aartsbisdom.nl